

Nr 158.

Av herr **Bärg, Johan, m. fl.**, om ökat anslag till undervisnings- och upplysningsverksamhet m. m. för nykterhetens främjande.

Under åttonde huvudtiteln har statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet i bidrag till undervisnings- och upplysningsverksamhet m. m. för nykterhetens främjande för budgetåret 1937—38 förordat anvisande av ett reservationsanslag om 326,000 kronor. Vid studiet av den tablå, som ingår i motiveringen till nämnda anslagsäskande, finner man, att icke mindre än sju av de framställningar om anslagshöjningar, som vissa nykterhetsorganisationer framfört, blivit av departementschefen lämnade utan förord.

Vi anse emellertid, efter en nyligen företagen omprövning, att samtliga de framställningar, som gjorts av vissa nykterhetsorganisationer om höjning av sina respektive anslag, vore väl förtjänta att tillmötesgå, och vi göra gällande, att höjningar av följande anslagsposter med nedan angivna belopp äro *särskilt* väl motiverade:

De Kristna Samfundens Nykterhetsrörelse	2,000
Sveriges blåbandsförenings studie- och ungdomsverksamhet	2,000
Nationaltemplarordens studie- och ungdomsverksamhet	1,000
Sveriges studerande ungdoms helynykterhetsförbund	1,000
Svenska läkarnas nykterhetsförening	1,000
Järnvägsmännens helynykterhetsförbund	1,000
Motorförarnas helynykterhetsförbund	2,000

Summa av oss påyrkade anslagshöjningar kronor 10,000

Om denna sammanställning jämföres med den i statsverkspropositionen ingående tablån, finner man, att Svenska läkarnas nykterhetsförening och Motorförarnas helynykterhetsförbund hemställt om anslagshöjningar med högre belopp än vad som av oss förordats. Helt visst vore ett bifall till nämnda organisationers äskanden i deras helhet välmotiverat, men i syfte att ernå en begränsning till 10,000 kronor av den totala höjningen utöver de i statsverkspropositionen förordade beloppen ha vi trots oss böra göra de två begränsningar av sällskapens höjningsyrkanden, som ovanstående sammanställning utvisa, nämligen beträffande Svenska läkarnas nykterhetsförening och Motorförarnas helynykterhetsförbund. Motivering för samtliga, ovan angivna anslagsyrkanden kan givetvis inhämtas i de av respektive organisationer ingivna ansökningarna om statsanslag. Vi anse oss icke här böra återge vad nämnda ansökningshandlingar innehålla men vilja dock i det följande anföra något om samtliga de nykterhetsorganisationer, som av oss här ovan rekommenderats till erhållande av ökat statligt stöd.

Bland dessa organisationer intar måhända *De Kristna Samfundens Nykterhetsrörelse* (DKSN) en särskild plats, dels genom arten och omfattningen av dess verksamhet, dels också därigenom att sammanslutningen ifråga för något år sedan, då det gällde att bereda anslag åt Rikskommittén mot den olagliga rusdryckshanteringen, fick sitt statsbidrag nedsatt med 1,000 kronor. Vi anföra här en av DKSN:s generalsekreterare utarbetad promemoria angående skälen för DKSN:s hemställan om anslagsökning:

1.

Vår verksamhet har på några få år utvidgats till i vissa fall det dubbla mot tidigare. År 1930 höllo vi 1,200 föreläsningar och lektioner, men under det senaste året har antalet varit 2,143. Åhörareantalet har stigit i samma grad eller från c:a 70,000 år 1930 till 119,700 senaste året.

2.

Kvalitativt sett präglas vårt arbete av en liknande utveckling till ökad effektivitet. Vi ha sålunda under de senare åren hållit ett stort antal kurser på två till fem dagar, med tre till fem föreläsningar pr dag. Och en allmän erfarenhet utvisar, att dylika kurser ge ett vida bättre resultat än en enstaka föreläsning å en ort. Under två år ha vi hållit över ett femtiotal dylika kurser med föreläsningar och lektioner för olika medborgargrupper.

3.

Våra vanliga talareturnéer präglas av en liknande rationalisering, i det att varje talare i regel håller minst två föreläsningar och lektioner pr dag. Förutom den allmänna föreläsningen hålles nämligen kostnadsfritt nykterhetslektioner i skolorna eller särskilda föredrag för barn och ungdom, för kvinnor, för fångar, för värnpliktiga etc.

4.

Vår omfattande verksamhet bland barnen och den uppväxande ungdomen kan i särskild grad anses motivera en anslagshöjning. Denna vår speciella ungdomsverksamhet har helt tillkommit, sedan DKSN första gången tillerkändes ett statsanslag om 5,000 kronor. I första hand ha vi inriktat oss på att erbjuda folk- och fortsättningsskolor kostnadsfria nykterhetslektioner, men vi ha även hållit dylika lektioner i realskolor, kommunala mellanskolor, flickskolor och gymnasier. Därjämte ha vi anordnat ett stort antal specialmöten för barn och skolungdom, stundom med film som undervisningsmaterial. Denna verksamhet har under de tre senaste åren omfattat 1,823 lektioner för 120,172 elever.

5.

Specialverksamheten har även omfattat föreläsningar i fängelser, alkoholist- och tvångsarbetsanstalter, uppfostringshem för vanartig ungdom, vidare i regementen, folkhögskolor, seminarier, prästutbildningsanstalter, ungdomsledarekurser, specialmöten för kvinnor etc. Under de tre sista åren ha hållits sådana specialföreläsningar till ett antal av sammanlagt 274 för ett åhörareantal om sammanlagt 19,480 personer.

6.

Vi fästa uppmärksamheten på att DKSN:s anslag sänktes med 1,000 kronor år 1933. Detta berodde dock icke på någon som helst anmärkning mot DKSN:s arbete utan föranleddes av att anslaget till Rikskommittén mot den olagliga rusdryckshanteringen skulle utökas med 10,000 kronor, vilka medel togos från andra nykterhetsanslag.

7.

Att märka är, att statsbidraget utgör endast en ringa del av de medel, med vilka DKSN:s omfattande verksamhet finansieras. Medan statsbidraget de tre sista åren varit 4,000 kronor pr år eller sammanlagt 12,000, har DKSN:s budget under samma tid omslutit kronor 156,205: 91. Statsbidraget utgör sålunda endast 7.68%. Allt det övriga har DKSN måst anskaffa från andra håll. Det har dock under de sista åren betytt en viss ekonomisk överansträngning, varför inkomsterna icke tillförliga kunnat täcka utgifterna, trots största möjliga sparsamhet. Därför visar det sista bokslutet en skuld över tillgångarna på kronor 9,968: 44.

8.

Sedan vår senaste ansökan om statsbidrag ingavs, ha vi övervägt möjligheterna av att anskaffa smalfilmsapparater och lämplig film, främst med tanke på verksamheten bland barn och ungdom. Varje sådan uppsättning torde belöpa sig till c:a 1,500 kronor, och vi skulle ha användning för sex stycken. Men denna plan har tills vidare måst vila på grund av de ekonomiska svårigheterna. Ett förhöjt statsanslag skulle givetvis underlätta det högst önskvärda realiserandet av planen ifråga.

9.

Till sist må nämnas, att DKSN i egenskap av de kristna samfundens samarbetsorgan på ett effektivt sätt centraliserat samfundens hela nykterhetsverksamhet till ett enda centralt organ, vilket ur många synpunkter innebär en effektivisering av arbetet. Därtill kommer att DKSN genom samarbetet med ifrågavarande samfund har anknytningspunkter till stora befolkningsgrupper, vilka inte så lätt torde nås av andra nykterhetsorganisationer. C:a en fjärdedel ($\frac{1}{4}$) av arbetet utföres i samarbete med Svenska Kyrkan, medan det övriga faller inom de frikyrkligas arbetsfält.

Beträffande de övriga av oss påyrkade anslagshöjningarna kunna vi icke lämpligen här framlägga lika utförliga motiveringar. Men vad här sagts om DKSN må tjäna som ett prov, ett exempel på hur nykterhetsorganisationerna överlag ha behov av ökade statsbidrag och därjämte ha goda möjligheter att omsätta anslagsökningarna i behövt samhällsnyttigt arbete.

Svenska läkarnas nykterhetsförening har visserligen ett relativt litet medlemsantal, men föreningens arbetsfält är självfallet särskilt krävande och därjämte är det i hög grad betydelsefullt. Genom sin skriftserie och genom sin periodiska publikation, "Meddelanden från Svenska Läkarnas Nykterhetsförening", har föreningen framlagt ett mycket beaktansvärt forsknings- och studiematerial. Det är synnerligen önskvärt, att föreningen sättes i stånd att nyttiggöra detta material mera än vad som hittills varit möjligt och att upptaga nya arbets-

uppgifter till stöd för nykterhetsintresset bland läkarekåren. Att *Motorförarnas helnykterhetsförbund* utfört ett för nykterhetsarbetet och för den allmänna trafiksäkerheten i hög grad viktigt och delvis banbrytande arbete är ju ofta omvittnat. Likaså är det otvivelaktigt, att om förbundet tillfördes större ekonomiska resurser, så skulle det kunna på ett effektivt sätt omsätta även dem i samhällsgagnande verksamhet. Förbundet är utrustat med en fast och väl uppbyggd organisation och har genom sin centrala, tidsenligt ordnade expedition möjligheter att i levande livet föra ut och förverkliga nya uppslag och moderna arbetsmetoder. Vi ha inhämtat, att en anslagsökning bl. a. skulle användas till att låta förbundets tidning *Motorföraren* kostnadsfritt tillhandahållas åt bilbesiktningmän, vid körskolor och på droskstationer samt till läkares väntrum etc. En utvidgning av förbundets kurser bland militärer och för springpojkar hör också till de önskemål, som förbundets ledning skulle söka förverkliga.

Ifråga om *Sveriges blåbandsförenings* studie- och ungdomsverksamhet tillåta vi oss framhålla, att dess ungdomsförbund ända sedan år 1933 befunnit sig i numerär framryckning. Ett ökat statsbidrag i syfte att möjliggöra vidmakthållande och utvidgning av denna framväxt vore sålunda i hög grad önskvärt. I Sveriges Blåbandsförenings senaste ansökan om statsanslag ingår också en särskilt utförlig och övertygande plan för användningen av ett ökat statsanslag. Även *Nationaltemplarordens* framställning om ett ökat statligt stöd synes vara välgrundad. Detta sällskaps ungdomsverksamhet har under de senaste åren reorganiserats, och för det fortsatta arbetet föreligga nya riktlinjer. I samband med ungdomsverksamhetens nydaning har också *Nationaltemplarordens* studieverksamhet fått behov av ökade resurser. Utvecklingen har lett fram till att ledareutbildningen behöver vidgas, flera och större instruktionskurser ha blivit behövliga etc. Beträffande *Sveriges studerande ungdoms helnykterhetsförbund* ha vi inhämtat, att förbundets ledning, om ökat anslag beviljas, har för avsikt att i delvis nya former upptaga verksamhet vid landets folkhögskolor. Likaså hör en utvidgning av det s. k. kunskapsprovets användning till de önskemål som i dylikt fall skulle förverkligas. Bland de önskemål och planer, som föranlett *Järnvägsmännens helnykterhetsförbund* att hemställa om ökat statsbidrag, må nämnas, att förbundets ledning önskar bli iståndsatt att på järnvägsmännens samlings- och viloställen tillhandahålla förbundets tidningsorgan, som måste tillerkännas ett högt vitsord såsom medel att stödja nykterhetssaken och folkbildningsarbetet bland järnvägarnas personal. Ett mera omfattande och effektivt utnyttjande av förbundets nytillkomna film hör också till det som skulle förverkligas, om statsunderstödet ökades. Under sommaren 1937 hålles i Stockholm en internationell kongress för järnvägsmännens nykterhetsorganisationer i skilda länder, och det framstår som särskilt önskvärt, att impulserna från denna kongress väl kunna utnyttjas under nästkommande arbetsår.

Man vill måhända gentemot våra här framförda yrkanden och motiveringen för desamma invända, att skolöverstyrelsen dock icke tillstyrkt de av oss

förordade anslagshöjningarna. Det är riktigt, men vi ta helt visst inte miste, då vi genmäla, att skolöverstyrelsen därmed säkerligen icke åsyftat ett underkännande av önskemålen i och för sig. Skolöverstyrelsen har tydligen velat förhöja några av de hithörande anslagsposterna, men har därvid främst utvalt föreläsningensanslaget. Om det nu finnes möjligt att förstärka även några av de övriga anslagsposterna, torde skolöverstyrelsen endast med tillfredsställelse se att så sker.

Statens finansiella tillskott till den frivilliga nykterhetsrörelsens arbete utgör ändock endast en relativt ringa del av vad som åtgår till täckande av nykterhetsorganisationernas utgifter. För att ge en föreställning därom må nämnas, att för allenast de sex största nykterhetssällskapens riks-, distrikts- och lokalorganisationer uppgingo de sammanlagda utgifterna under verksamhetsåret 1935—36 säkerligen till mera än 4,353,152 kronor (Blå Boken 1937, sid. 136).

Den omständigheten att statens ekonomiska förhållanden förbättrats utgör givetvis i och för sig icke skäl nog för en anslagshöjning av vad slag det vara må. Men vi anse oss dock böra framhålla, att den svenska statens bidrag till undervisnings- och upplysningsarbetet i nykterhetsfrågan för några år sedan upprepade gånger nedsattes under hänvisning till just depressionen och att, om föreliggande motion bifalles, skulle nyssnämnda statsbidrag ändock icke ha återförts till sin storlek före den senaste ekonomiska lågkonjunkturen. Men behovet av nykterhetsverksamhet på upplysningens väg kan däremot dessvärre icke påvisas vara mindre nu än tidigare.

Under åberopande av vad som sålunda anförts och under påpekande av önskvärdheten av att staten med kraft uppmuntrar och stöder det betydelsefulla arbete i samhällets tjänst, som de olika nykterhetsorganisationerna utföra, tillåta vi oss hemställa, att riksdagen måtte besluta

att öka det av Kungl. Maj:t för budgetåret 1937—38 begärda reservationsanslaget å 326,000 kronor för undervisnings- och upplysningsverksamhet m. m. för nykterhetens främjande med 10,000 kronor till 336,000 kronor.

Stockholm den 24 januari 1937.

A. J. Bärge.

Gottfrid Karlsson,
Vadstena.

Oscar Olsson.

